

Thomas Bernhard

CLAUS PEYMANN ÉS HERMANN BEIL A KOCSONYARÉTEN

Egy évvel a Burgtheater átvétele után

Távolról Schubert-zene

A Burgtheater igazgatója, PEYMANN virágzó hársfa alatt ül, és beleharap egy nagy bécsi szeletbe

Igazgatótársa és dramaturgja, BEIL mellette ül, egy még nagyobb bécsi szeletet vesz elő, kicsomagolja és beleharap

Levél se rezdül

BEIL *Átbámul a Dunán, be, Szlovákiába*

PEYMANN *Miután másodszor is beleharapott bécsi szeletébe*

A Viharon múlik

BEIL *Miután másodszor is beleharapott bécsi szeletébe*

Természetesen

PEYMANN

Ne mondja mindig

hogy természetesen Beil

A *Természetesen* smafu

a Vihar a legtermészetellenesebb

az egész Shakespeare természetellenes

hirtelen felindulással

és a Vihar a legtermészetellenesebb Shakespeare mind között

Minden mesterkélt Beil

az egész Shakespeare mesterkélt

Beleharap bécsi szeletébe

A legszívesebben egyszerre rendezném meg az összes Shakespeare-darabot

és egyetlen este adnám elő

egyetlen fantasztikus Shakespeare-koncentráció Beil

miért is ne csináljunk egy totális Shakespeare-koncentrációt

ha Shakespeare valamennyi darabját

egybefacsarjuk érti Beil

ha az összes Shakespeare-darabból egyetlenegyét csinálunk érti

az összes Shakespeare-darab összes személyét egyetlen estébe belefacsarjuk

és az összes Shakespeare-helyszínből egyetlen Shakespeare-helyszínt csinálunk

az fantasztikus színházi este volna nem gondolja Beil
Vihar Hamlet Harmadik és Második Richárd és Téli Rege Macbeth satöbbi
szép volna mi?

Bécsi szeletébe harap
ez lebeg előttem

BEIL *Bécsi szeletébe harap, elővesz egy borosüveget, iszik belőle egy korty gumpoldskirchenit, aztán*

Ez lebeg Ön előtt

PEYMANN

Úgy van, ez lebeg előttem
és ez nem örültség Beil
halálkomolyan
beszélék magával Beil
az egész Shakespeare-t egyetlen este
és előadjuk a szonetteket is
a szonettek a tulajdonképpeni dráma
a Vihart és a Hamletet egyidejűleg
és mindet együtt öt órába szorítva
Ez mindennek a teteje volna Beil
Azt hiszi képtelenség
Csak nem hiszi hogy ez képtelenség
az egész Shakespeare-t egyetlen este
hiszen a technikánk megvan hozzá
mi másért van ilyen gigászi technikánk
Bécsi szeletébe harap

A színház egyetlen kiúttalanság
itt köt ki mind
aki életfogytiglan kiutat keresett
a színházban nincs kiút
kivéve

BEIL

kivéve

PEYMANN

kivéve ha az egész Shakespeare-t
előadjuk egyetlen este
ehhez persze ezernyolcszáznegyvenhárom színészre van szükségünk
és mondanom sem kell csak a legjobbakra
a krémre Beil
és éppannyi díszlettervezőre ahány darab van
egymásba építve Beil egymásba építve
és ezt a Shakespeare-t az összes nyelven játszuk
amelyen Shakespeare valaha színre került
lesz bécsi és stájer változat
és egy nemzetiszocialista
meg egy cionista változat
ne felejtse el még Grönlandban is
játszották Shakespeare-t
és kirgiz nyelvjárásban
sőt Tirolban is Beil
Bécsi szeletébe harap

Ha még jobban meg bírnám a világot hökkenteni
meghökkenteni meghökkenteni meghökkenteni ez az
a színház egy helyben topog toporog a színház
de hiszen a Burgtheaterből olyasvalamit kell csinálnunk
amit a Burgtheaterből még senki sem csinált
Bernhard szerint a Burgtheatert a lehető legközelebbi
hamvazószerdán okvetlen be kell csukni
és a rákövetkező nagycsütörtökön
a lehető legünnepélyesebben mindörökre be kell betonozni
összes rendelkezésére álló színészével
rendezőjével és dramaturgjával együtt
Bernhard szerint a Burgtheatert
a lehető legszeretettelőbb osztrák módra
ki kell éheztetni
de nem árulta el hogyan képzei ezt
a Burgtheatert be is pakolhatnánk
és Mongóliába küldhetnénk expressz
utánvét nélkül persze
egész jól el tudná képzelni azt is
hogy a Burgtheatert saját kezűleg
és idegen segítség igénybevétele nélkül
csupán egy egészen közönséges hegyes végű csákány igénybevételével
izzé-porrá zúzná
bűzölgő omladékká
melyen a Burg-színészek sopánkodva gunnyasztanak itt is ott is pucéran és csak
Shakespeare-t és Nestroyt szavalnák
olyan hihetetlenül dilettáns módon
hogy az összes pszichiáter egyhangú indítványára
beutalnák őket egy alapfokú beszédanfolyamra
ahonnét tehetségtelenségük miatt életük végéig nem szabadulnának
azt is el tudná képzelni
hogy a Burgtheatert egyik pillanatról a másikra
állami ideggyógyintézetbe alakítanák át
kizárólag gyógyíthatatlanok számára
így máról holnapra működésbe lépne
a bécsi körút egyetlen ideggyógyintézete
a Városházával szemben
és ennek a gyógyításra képtelen
ideggyógyintézetnek az igazgatója
Bécs polgármestere Zilk
aki mint köztudomású
pont a Burgtheaterrel átellenben székel
Bécs polgármesterét egészen egyszerűen a bécsi
körút egyetlen államilag engedélyezett mimikus ideggyógyintézetének
igazgatójává kell kinevezni
hát nem egészen egyszerű ez
a Burgtheatert egészen egyszerűen meg is hagyhatnánk
mostani formájában színházmúzeumnak hol színészek helyett
viaszfigurák állnának a színpadon
s a nézőtérben is viaszfigurák

és kétóránként felmegy a függöny
és a viaszfigurák a színpadon meghajolnak
és a nézőtérben tapsolnak a viaszfigurák
és ismét lemegy a függöny

Bécsi szeletébe harap

Bernhard szerint ez volna az eszményi színház

azt is mondta Bernhard

hogy a Burgtheater a legkitűnőbbben

kávépörköldéként funkcionálna

az állam jól tenné ha ajánlatot tenne

a Meinel-cégnak

a Burgtheater amúgy is olyan mint egy kávépörköldé

két kávépörköldé-kürtőjével

csak Bernhardra ne hallgasson Beil

ne hallgasson Bernhardra

erre a pimasz színház-madárijesztőre

Shakespeare kell

ahogyan még sose volt Beil

ahogyan az imént felvázoltam Beil

ahogyan valóban elképzelttem Beil

ahogyan meg is csinálom Beil

hall engem Beil

hall engem

BEIL *aki éppen beleharapott a bécsi szeletébe*

Természetesen

PEYMANN

Mit jön maga mindig

a maga természetesenjével

csak egyszer mondaná helyette mesterkélten

mesterkélten Beil mesterkélten Beil mesterkélten

hiszen a világon minden mesterkélten Beil

mesterkélten mesterkélten Beil mesterkélten

miközben maga egyre csak természetesen mond

ez tébolyba kerget

kelltem nekem

feljönni magával ide a Kocsonyarétre

hogy megbeszéljük a Vihart

és akkor nekem ront a maga természetesenjével

egész környezetem ezzel a természetesennel kínoz

mindenki azt hajtogatja körülöttem hogy természetesen

holott csak mesterkélten kellene mondaniuk egész idő alatt

Bécsi szeletébe harap

Ezért kellett feljönnöm a Kocsonyarétre

hogy megehessem bécsi szeletemet

miközben maga egyre csak azt hajtogatja hogy természetesen

Istenem Beil

mondja már egyszer hogy mesterkélten

azt se bánom ha naponta milliószor mondja

de ne mondja többé hogy természetesen

ma már semmi sem természetes

különösképp nem Bécsben
A Vihart akartam megcsinálni
és most az egész Shakespeare-t csinálom meg
az egész Shakespeare-t
ez túl nagy teher a dramaturgiának Beil
túl nagy teher a dramaturgiának
dramaturgia nem kell annak a színháznak
mely előttem lebeg
nem kell annak a színháznak amelyet csinálni akarok
ehhez nekem a dramaturgia lényegét tekintve túl egyszerű
majdnem azt mondtam
hogy ehhez nekem a dramaturgia túl buta
Beleharap a bécsi szeletébe
Elnézem hogyan harap maga a bécsi szeletébe
és arra gondolok
hogy ez az egész Shakespeare-hez nem elegendő
az egész Shakespeare-hez ez valóban nem elegendő
egy Shakespeare-darabhoz igen a Viharhoz igen
nem bánom a Machbeth-hez is
de az egész Shakespeare-hez semmiképp sem
Beleharap a bécsi szeletébe
Shakespeare még egyszer nem csinálható úgy
ahogyan eddig csinálták
manapság mindenütt úgy csinálják Shakespeare-t
ahogy már nem csinálható
ma már világszerte kizárólag nagyzási hóbortban szenvedő

kontárszínházak működnek

Kontárdramaturgok Kontárrendezők Kontárszínészek

Ha egyáltalán még csinálható színház
csakis az a színház csinálható
amelyet én akarok csinálni
hiszen minden okádék amit ma csinálnak
és főként amit Shakespeare-rel csinálnak
a színházak évtizedek óta
csakis a vaskalaposoké
ezt nem lehet kibírni Beil
ennek a kibírhatatlan állapotnak véget kell vetni
Hát nem ért meg
nem ért meg engem Beil

BEIL *beleharap a bécsi szeletébe, ugyanakkor megrázza magát, mert fél a kullancsoktól,
és tudja, hogy a Kocsonyaréten milliószám tenyésznek a kullancsok, s az emberi testbe
belerágják az agyhártyagyulladás*

Természetesen

természetesen megértem Önt

PEYMANN *Beilből kiábrándulva végérvényesen magához veszi a borosüveget*

Egyetlen lehetőségünk
az olyan színház
amilyen még sose volt
Bernhard azt mondja hogy egész életében
azon törte a fejét miként hozható létre

olyan színház amilyen még sose volt
én immár egy teljes éve azon töröm a fejem
miként hozható létre olyan színház
amilyen még sose volt

BEIL *Bécset nézi, és beleharap a bécsi szeletébe*

De hiszen ez félelmetes Peymann

PEYMANN

Ez egyáltalán nem félelmetes most már
amikor pontosan tudom
mi a teendőm
mit kell játszanom
tisztán látom
mit kell játszanom
az egész Shakespeare-t Shakespeare összes művét
egyetlen estén
öt óra alatt
az egész világszínházat vagyis az egész Shakespeare-t
egyetlen ötórás koncentrációban
Feje a mellére hanyatlík, már csaknem az egész bécsi szelet eltűnt
Aztán ismét felszegi a fejét
Azt hiszem most megvan

BEIL

Micsoda

PEYMANN

Az eszme a tett

BEIL

Miféle eszme miféle tett

PEYMANN

Az én színházam
az én Shakespeare-em
az én jövőm
az én céloom
ért engem Beil az én céloom
az én totális színházam

BEIL *végezve bécsi szeletével*

Isteni bécsi szelet

PEYMANN *végezve bécsi szeletével*

Az egész Shakespeare-t
egyetlen estén
mely öt óránál nem tarthat tovább
előadom
a világ legjobb színészeivel
a világ legjobb díszlettervezőivel
a világ legjobb közönségével
a Burgtheaterben természetsszerűleg

BEIL

Természetesen a Burgtheaterben Peymann
hol is lehetne másutt

PEYMANN

Hol másutt hol másutt hol másutt

Feláll és lenéz Bécsre

BEIL *Feláll és lenéz Bécsre*

PEYMANN

Ilyen szép várost még egyet nem találunk
Hallja Beil
soha sehoh
És ilyen jó közönséget se soha sehoh
hallja Beil hall engem

BEIL

Természetesen hallom

PEYMANN

Jöjjön
menjünk a városba le
Lemegy a városba

BEIL *Követi, de előbb még összegyűjti és zsebre vágja a bécsi szeletek papírjait*

PEYMANN *A „Krapfenwaldlbad” magasában*

Őszintén szólva kedves Beil
egy éve amióta Bécsben vagyunk
egy éjszakát sem aludtam át

BEIL

Én sem

PEYMANN

Meddig bír ki az ember efféle álmatlanságot
nem tudom
Az én esetemben ez kész csoda

BEIL

Az én esetemben is

PEYMANN

Nekem úgy tűnik ahol mások
szeretnek ott a bécsiek
gyűlölködnek
és ahol mások gyűlölködnek ott
szeretnek
ezt még nem hevertük ki egészen kedves Beil
Ma éjszaka álmomban
Vranitzky kancellár nekem rontott
és megfojtott
és Hawlicek asszony a kultuszminiszter kőműves-ököllel vakolókanállal
fejbe kólintott
és Zilk polgármester belém rúgott
ájultomban hallottam
hogy a Burg-színészek kinevetnek
Maga meg kedves Beil
befogta szememet
befogta szememet Beil
és betapasztotta számat
Egészen egyszerűen és brutálisan befogta a számat
Egész évben azt álmodom
hogy meggyilkolnak
a bécsiek hátulról hozzám lopódnak

és meggyilkolnak
néven neveznek és meggyilkolnak
lesnek rám mindenütt
és fejbe kólintanak
elgáncsolnak úton-útfélen
és fejbe kólintanak
Vranitzky kancellár fogad engem
ez csapda
Hawlicek kultuszminiszterasszony fogad engem
ez csapda
a szakszervezeti elnök fogad engem
ez csapda
akárhova mentem
csapdába kerültem
Ausztriába mentem
és csapdába kerültem
Bécsbe mentem
és csapdába kerültem
a Burgtheater-csapdába kerültem Beil
Maga nem álmodik ilyen álmokat Beil
Magát nem akarják a bécsiek megölni

BEIL *a szemüvegét fényesíti, és a Pisztráng-ötöst dúdolja*
Természetesen

PEYMANN

Mi az hogy természetesen
természetesen
vagy természetesen nem
természetesen igen
vagy természetesen nem
istenem ez az örökös dramaturgszöveg Beil
beszéljen egyszer normálisan velem
Vannak ilyen álmai vagy sem
hát magát álmában senki sem gyilkolja meg
hát nyugodtan alszik
mintha köze se volna ehhez a bécsi pokolhoz Beil

BEIL *Felveszi szemüvegét, és a Burgtheatert keresi a távolban*

Kedves Peymannom
még sokkal rettenetesebb álmokat látok mint Ön
írók és színészek siserahada
üldöz az éjben
író és komédiázó dilettánsok hadserege
gyengeelméjük hadserege
mert igényeink folyton-folyvást a legmagasabbak
és mert legmagasabb igényeinkkel Bécsbe jöttünk
éjszakánként rémült kiáltással riadok fel

PEYMANN *kérdő hangsúllyal*

Rémült kiáltással

BEIL

Éjszakánként új darabokat fogadok el
nyolc vagy kilenc darabot minden éjjel

esténként tizenkét darabot kellene eljátszanunk
ha elő akarnánk adni az összes darabot
amelyet éjszaka elfogadtam

PEYMANN

Tényleg

BEIL

Nyolcezer színészt hívtam be meghallgatásra
és négyezer-kétszázat szerződtettem is

PEYMANN

Tényleg

BEIL

A Harmadik Richárd számára huszonegy díszlettervezőtől
negyvenhat díszletet vásároltam

PEYMANN

De hiszen ez szörnyű

BEIL

Saját szakállamra becsuktam télen tizennégy napra a Burgtheatert
és bérbeadtam egy floridsdorfi falkutyatenyésző-egyletnek
A színészeket a Burgtheater
összes színészt felszólítottam
hogy kössenek Önre szájkosarat
és így szájkosárral kergessék végig a Kärtnerstrassén és a Grabenen

PEYMANN

Tényleg

BEIL

Egy tányér mérgezett borsólevest

raktam Ön elé

Ön kikanalazta

de nem halt bele

Arra kényszerítettem hogy az Egmontot egy majommal játsszassa el

Három schilling nyolcvanért eladtam Önnek a Burgtheatert

mert azt hittem hogy az enyém

A Burg-színészekkel megmászta a gizehi piramisokat

és egy képeslapot küldtem Önnek Gizehből

megkavartam a Burgtheatert mint egy tál levest

egészen másképpen osztottam ki Harmadik Richárdot mint Ön

A Burgtheaterben játszott összes darabot egészen másképpen osztottam ki

Ön egy szakadék felé tartott

és én kiabáltam forduljon vissza Peymann

de Ön továbbment

és nem zuhant le

Továbbment mint Krisztus

A levegőben lépdelt

Istenem egyszer Önre vicsorítottam

mire Ön felpofozott

A színpad egyszer csak megtelt dramaturgokkal

és a dramaturgián csupa-csupa színész

egyszer rárontottam Önre és fojtogatni kezdtem

ez tetszett Önnek

Még csak rendre sem utasított

Nem megyek el innen
kiabálta egyszer patetikusan a Burgtheater színpadán
itt halok meg
mire én többször is azt mondtam undorító
de ez egyáltalán nem hatott Önre
Ön pimasz Peymann úr kiabáltam szemtől szembe
Ön nagyzási hóbotban szenved
Ön színházi agyrém
mire fel Ön szellemi kontárnak nevezett engem
és megparancsolta
hogy vágjam Bernhard fejéhez új darabját

PEYMANN

Tényleg

BEIL

Fogalma sincs arról
hogy mi Ön az én álmaimban

PEYMANN

És magának sincs fogalma arról
hogy az én álmaimban micsoda

BEIL Addig kísérem mindenhova

amíg nem végez magával Peymann
ezt kiáltottam a proscéniumpáholyból Önnek
egy Richárd-próba alatt

Végső soron ez mégis csupán egy kellemes színház
mondtam Önnek

egy drámai perverzió

egy színpadzűrös lidércnyomás

Egyszer vajas kenyerét a lábamhoz dobta és én
feleltem

de tudom hogy miért emeltem fel

Bravúr Bravúr Bravúr mondta mindig

de én nem hallottam

Addig húztam meg minden darabot

míg semmi sem maradt belőlük

az egész drámai világirodalmat kihúztam

és Ön csak nevetett

gúnyosan nevetett

ezt a nevetést sohasem felejttem el

PEYMANN

Hawlicek asszony a kultuszminiszter

fejszével feltörte fejem

Zilk a polgármester belém rúgott s ugyanakkor

a hátamba tört szúrt

és a Burg-színészek

saját Burg-színészeim kinevettek

és Ön kedves Beil dramaturgus barátom

befogta szemem

tegnapelőtt álomban

futottam a bécsi belvároson át

vesszőfutás volt Beil

csak bochumi alsónadrágom volt rajtam
a bécsiek végigkorbácsoltak a Grabenen
a Kärtnerstrasséba menekültem
Én is csak ember vagyok
Én is csak ember vagyok kiabáltam kétségbeesetten
ez nem hatott rájuk
behúztam a nyakam míg ütöttek
végül a máltai lovagrend templomába menekültem
Akárhol jártam a bécsiek lehurrogtak
Nem akarok többé visszamenni Bochumba
Nem akarok többé visszamenni Bochumba jajongtam
ekkor kést döftek a hátamba
Én vagyok a pénzügyminiszter mondta egyikük patetikusan
és kését a hátamba döfte
kedves Beil
mint látja nekem is vannak álmaid
de a maga álmai bizonyára
nem hasonlíthatók az én álmaidhoz
az igazgatóálmok nem dramaturgálmok
visszanéz a Kocsonyarétre
Hetente egyszer a Kocsonyarétre Beil
a hársak alá Beil
hogymentsük magunkat
a létünket mentsük
Lebecsültük a bécsieket
sokkal gyűlölködőbbek és gonoszabbak mint hittük
de a művészethez sokkal többet konyítanak mint hittük
azt hittük csöppet sem konyítanak a művészethez
és kevésbé gonoszak és gyűlölködők
a művészethez több mint konyítanak
de ők a világon a leggonoszabbak és leggyűlölködőbbek
Mindenre gondoltam csak arra nem
hogymentsük Bécsben színházat csinálunk
Hát maga gondolt arra hogy egyszer Bécsben színházat csinál?

BEIL

Nem

PEYMANN

Most besétáltunk a csapdába
életünk csapdjába létünk csapdjába
Meggyorsítják lépteiket

PEYMANN

A dramaturg vádolja az igazgatót
az igazgató vádolja a dramaturgot
Szinte már kifogy a lélegzetük, úgy sietnek
De ha már csapdában vagyunk
a Burgtheater-csapdában
a javunkra kell fordítanunk ezt is
Shakespeare összes művét egyetlen este Beil
jegyezze meg
és fogjon szavamon

és a szonettek a középpont Beil
a középpont
eddig még minden bajból kivágtuk magunkat
Bécsből is kivágjuk magunkat kedves Beil
Maga befogta a szemem
prima dramaturgiai szembefogás volt Beil
a Központi Temető egyik dízsírhelyébe kerültem
ezt nem tudtam kivédeni
korábban még professzor lettem és udvari tanácsos
és a Bécsi Konyhakertészegylet tiszteletbeli elnöke
ezt sem tudtam kivédeni
és megjelentem az Operabálon
és a nemzetiszocialista államelnökkel iszogattam egy zöldvendéglőben
játszottam a Fülöp-szigeteki menekültgyerekek
és a katolikus Caritas számára és
a szocialista gyerekbarátok számára szintén
Döblingben luxusvillát vásároltam magamnak
ezt sem tudtam kivédeni
végül kineveztettem magam a Burgtheater
tiszteletbeli tagjának is
még ezt sem tudtam kivédeni
és szerződtettem a Gyáriparos-szövetség Elnökének a lányát
még ezt sem tudtam kivédeni
és ettől kezdve csak dicsért a bécsi sajtó
és még ezt sem tudtam kivédeni Beil
temetésemre az államelnökön kívül
ki lovon léptetett makulátlan Wehrmacht-egyenruhában
senki se jött el
csak a kritikusok jelentek meg sírásó-maszkban
és a macedón lován makulátlan Wehrmacht-egyenruhában pompázó államelnök
de az újságokban az állt hogy
Egész Bécs ott volt a síromnál
Hirtelen izgatott hangon, miután kifejezte sürgető vágyát egy szimplára
Minden rendező eltévelyedés
egy német rendező Ausztriában
totális eltévelyedés
Gyorsan megindul lefelé Grinzing irányába, maga mögött hagyja Beilt, rohan, még
izgatottabb hangon kiabál
Valóban minden rendező eltévelyedés
és egyáltalán a színház hülyeség a köbön
nem gondolja Beil
Leküti a grinzingi völgybe
Ha maga nem volna meg nekem
és a Vihar meg az a kis színész nő
Szünet. Majd sóhajtozva
A Vihar nem elég egymagában
Richárd és a Vihar nem elég
minden hamis minden fatális
Shakespeare-bóvli Shakespeare-bóvli
Az egész Shakespeare kell Beil

a Shakespeare Összes egyetlen este
szonettestül Beil
Szonettdramaturgia Beil szonett
dramaturgia érti
a szonettek a középpont a centrum
mindent mindent mindent
azt hiszi meg tudom csinálni Beil
Beil Beil

BEIL miután felfedezett egy kávéházat, ahonnan szimpla remélhető

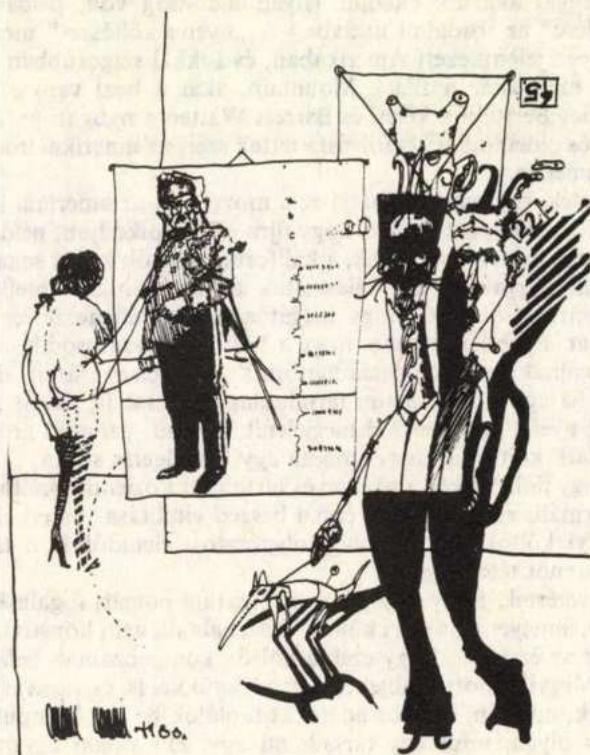
Természetesen

PEYMANN kimerülten tűnődve

Természetesen

Bemennek a kávéházba, szimplát isznak, aztán rögtön a Burgtheaterbe sietnek, ahol is ezen az estén, mint már évtizedek óta, mindig egyes-egyedül a Hamletet játsszák, nem pedig az egész, komplett Shakespeare-t egyszerre

EÖRSI ISTVÁN fordítása

Szukálek Lajos (Csehszlovákia): Rajz